

ORBITOR
...

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2016; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii. Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie. Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019; *Creionul de tâmplărie*, Humanitas, 2020.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, ca și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori“, Florența (2016), Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann“ pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Palma de Mallorca (2018); Premiul Strega, Roma (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019).

MIRCEA
CĂRTĂRESCU
ORBITOR
ARIPA DREAPTĂ

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Lidia Bodea
Coperta: Angela Rotaru
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Cornel Drăghia, Dan Dulgheru

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

© HUMANITAS, 2007, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cărtărescu, Mircea
Orbitor: Aripa dreaptă / Mircea Cărtărescu. –
București: Humanitas, 2021
ISBN 978-973-50-7214-8
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723/684 194

„Maran atha! (Domnul vine!)“

SF. PAVEL, *Corinteni*, I, 16, 22

Partea întâi

Era în anul Domnului 1989. Oamenii auzeau despre războaie și despre răscoale, dar nu se înspăimântau, căci toate acestea trebuiau să se-ntâmplesse. Era ca-n zilele lui Noe: toți beau, mâncau, se-nsurau și se măritau, cum făcuseră din vremurile lui Nimrod, vestitul vânător, și cum aveau să facă și copiii lor, sperau ei, și copiii copiilor lor, secole și milenii de-atunci încolo. Nici unul dintre ei n-avea să-mbătrânească și să moară, neamul lui n-avea să se stingă în veci, omul avea să înfrunte și să biruiască orice cataclism, până la capătul timpului. Iar dacă Soarele avea să se transforme într-o gigantă roșie și să-nglobeze una câte una planetele din preajma lui, oamenii, care-nvățaseră să zboare, aveau să migreze în alte constelații, și-acolo aveau să mănânce și să bea, să se-nsoare și să se mărite mai departe. Iar dacă universul în eternă expansiune avea să se răcească treptat, până la stingerea finală, oamenii-aveau să treacă, prin hiperspații și găuri de vierme, în universuri paralele, universuri-copii, lumi evoluat și selectate darwinist ca să-i poată adăposti pe ei, nemuritorii, ca să poată ei bea și mânca mai departe. Nu existau elohimi care să spună: „Să terminăm cu omul, a cărui răsuflet e-n nările lui, căci ce preț are el?”

Fuseră cutremure și molime pe alocuri, dar oamenii, care știau citi fața cerului și puteau spune, dacă vedeau un nor

la apus: „Mâine are să plouă“, erau orbi la aceste semne. Mâncau mai departe, beau, cumpărau, vindeau, plantau, construiau, cum o făcuseră și-n vremuri de război, și-n vremuri de ciumă. Își cumpărau aparate de fotografiat și biciclete, mergeau la cinematograful, vorbeau la telefon, se uitau la televizor, scriau cărți care-aveau să fie citite și peste zece miliarde de ani, trăgeau în piept mireasma cafelei de dimineață, citeau știrile-n ziare, pe care le desfăceau larg în fața ochilor ca să nu vadă realitatea.

Băteau, ca niște fluturi betegi, dintr-o singură aripă, într-o înaintare stângace care nu era nici zbor, nici târâre. Căci construiau sârguincioși o istorie a trecutului, fără să se mai sinchisească de una a viitorului. Profeți nu mai erau, și cei care văzuseră profeți nu mai erau. Înaintau fără să știe spre ce, absurd, ca un animal care-ar avea toate organele de simț în partea dinapoi și și-ar privi la nesfârșit dâra de bale lăsată în urmă. Cioburile ceștii căzute pe ciment se ridicau singure, se lipeau la loc și ceașca se refăcea în mâna lor. Petalele uscate ale irisului din glastră se luminau, deodată, pe pervaz, se-ntindeau și se frăgezeau, se-ntingeau în cel mai pur violet și zburau către pețiol ca să reconstituie, picturală și triumfătoare, inflorescența. Un scotom uriaș le acoperea jumătate din câmpul vizual: trecutul era totul, viitorul era nimic. Oamenii mergeau îndărăt, spre piramide și spre menhire, spre uterele din care-au ieșit, spre punctul de o masă și-o densitate nesfârșită înaintea căruia nu a fost nici măcar nimic.

Așa se face că, atunci când un fulger s-a arătat de la o margine la alta a cerurilor, luminând ca ziua emisfera întunecată și-ntrecând soarele în cea aflată în plină lumină, făcând să strălucească deodată, suprafiresc, râurile întortocheate și oceanele, fiordurile și calotele de gheață de la poli, animalele pădurilor s-au ascuns în vizuinile lor, păianjenii s-au retras

în fundul plaselor și peștii au coborât în abis, dar oamenii, care știu că se-apropie vara când frunza migdalului se frăgezește, și-au pus ochelarii de soare și s-au suit pe terasele blocurilor, și-au activat sistemele de securitate, s-au zgâit la cer, cu gurile căscate și-n cele din urmă s-au întors, ridicând din umeri, la treburile lor. Indicele Nasdaq nu a-nregistrat în acele zile vreo scădere neobișnuită. Furculițele oprite o clipă în aer și-au regăsit drumul spre gură, iar perechile ce tocmai se agitau în paturi cu cearșaful boțit, după o oprire speriată, s-au grăbit să dibuie mai departe după orgasmul promis.

Bucureștenii au văzut și ei, la sfârșitul fatidicului an 1989, ultimul an al omului pe Pământ, fulgerul orbitor, întins pe cer, cu prelungi și tremurătoare ramificații, ca niște picioare de ofidian cățărât peste lume. Li s-a arătat imediat după ora prânzului, într-o zi mohorâtă de la mijlocul lui decembrie, albind clădirile de pe Magheru, Biserica Armenească, magazinul Victoria și Comitetul Central ca-ntr-o fotografie supraexpusă. Un milion de fețe întoarse spre cer, chinuite și-ncercănate, famelice și cu dinți cariați, abia vizibile din căciuli și broboade, au căpătat o mască albă și-nspăimântătoare care le-a schimbat, pentru o clipă, în spectre răzbunătoare venite să-și ceară sângele înapoi. Pe Buzești, câțiva șoferi orbiți de descărcarea năpraznică au uitat de gropile căscate-n pavaj și s-au răsturnat pe o rână în Daciile lor ruginite. Apoi orașul s-a-ntunecat iarăși, pierind în scala sa obișnuită de griuri, în cenușiiul său cadaveric care-i era chipul de zi cu zi. La patru și jumătate era întuneric deplin. Luminile de pe stâlpii de la marginea șoselelor uitaseră să se aprindă, ca și becurile din case, din cartiere întregi. Prin geamurile blocurilor muncitorești, „cutiile de chibrituri“, cum erau numite, se zăreau bărbați și femei orbecăind, somnambulic, în jurul stropului de aur al vreunei lumânări. Privit de sus, în acele momente, Bucureștiul

se arăta dintre norii de zăpadă ca un sat foarte întins, vizibil doar prin slabe licăriri de opaite. În timp de război, bombardierele-ar fi trecut peste el fără să-l observe. Oraș al morților și al nopții, al ruinelor și-al nefericirii. Lichen cenușiu și prăfos lăbărtat pe Bărăganul fără sfârșit.

La șapte seara, pe când, înaintând către vest în Europa înzăpezită, Viena, Parisul și Roma și Stockholmul și Lisabona scânteiau ca tot atâtea focuri de artificii proiectate spre cer, pe când șirurile de automobile de pe șosele se scurgeau ca niște viermi nesfârșiți, cu lumini roșii într-un sens, albe strălucitoare în celălalt, pe când relele de televiziune și coșurile super-înalte ale termocentralelor și reclamele motelurilor și proiectoarele de la colțurile terenurilor de fotbal transformau continentul într-un flipper excentric, pe când luminile intermitente ale avioanelor suplineau obliterationea stelelor, Bucureștiul murise și amintirea lui se ștersese de pe fața pământului. Piatră pe piatră nu mai rămăsese din el. Era o priveliște de mirare, un proverb pentru neamuri, o ruină în care bufnița și ariciul își făceau cuibul. Dar cum, în marea sa înțelepciune, Domnul a ascuns învățăților lucrurile sfinte și le-a descoperit copilașilor, cum nu în Ierusalim, ci în disprețuita Galilee a ales să ia chip de om, i-a fost dat și acestui nefericit oraș de beton și grină să vadă, înaintea tuturor, minunea.

Căci la acea oră întunecată chiciura de gheață care căzuse toată ziua a încetat. Deasupra orașului cerurile s-au limpezit și s-au arătat stelele, scânteietoare și parfumate de parcă un petic din cerul de vară arcuit peste Herăstrău s-ar fi rățăcit între norii îngrămădiți pe oraș. Atunci, din stele, s-a desprins o arătare ce părea mai întâi o insectă minusculă, ca una dintre lăcustele mărunte ce sar în iarbă înaintea pașilor noștri. Coborând, cu mare încetineală, prudent parcă, deasupra nopții, detaliile obiectului aceleuia, luminat stins de o radiere interioară, au început să se deslușească mai bine. Avea o formă ca de meduză,

și era la fel de străvezie. O boltă ca de safir, asemenea cerului în curăția sa, adăpostea sub ea patru stâlpi ultramarini, ce se dovedeau, la a doua privire, patru ființe încremenite, cu aripi desfășurate ca de albatros. Lângă fiecare era câte-o roată acoperită de ochi. Când minunea a coborât, oprindu-se la câteva sute de metri deasupra Intercontinentalului, milițienii ce patrulau în piața pustie din fața CC-ului au putut vedea (și raporta superiorilor, alarmați) că deasupra bolții de safir translucid, ca o statuie în vârful unei bazilici, se afla un tron cioplit din aceeași substanță minerală, masivă, ornamentată cu semne și arabescuri de neînțeles. Pe tron ședea o ființă asemenea unui om, într-un veșmânt strălucind ca arama. În jurul său radia o lumină de curcubeu. Mistical aparat făcea un zgomot tumultuos, ca pașii unor mari mulțimi, un vuiet ca de ape mari, atât de intens și de unanim, încât strungarii, electricienii și chelnerițele ce dormeau greu în odăile strâmte și înghesuite, înfășurați în pături ca niște statui etrusce, se deșteptară o clipă, ridicară capul de pe pernă și ascultară până ce vuietul se confundă cu țiuitul sângelui în urechi. Se prăbușiră iarăși, apoi, în visele lor cu cotlete de porc, drugi de salam și găluște cu prune, visele unei nații înfometate. Doar un copilăș tuciuriu, prin Rahovei, pe undeva, sărise din pat și se repezise la geamul plesnit, lipit cu bandă adezivă. Se apucase cu o mână de caloriferul rece și, îndreptând un deget strâmb către cer, strigase cât îl ținea gura: „Tatăl meu! Tatăl meu! Carul lui Dumnezeu și călărimea lui!“ Urmaseră bătaii furioase în peretele subțire ca de carton al garsonierei de bloc confort trei.

În fine, cei rămași la cozi peste noapte, la umplut butelii, la carne sau la brânză, înghesuiți unii-n alții ca să nu moară de frig, priviră o clipă spre cer, dar fie durerea din ceafe, fie frigul pustiitor, fie resemnarea de ocași ce li se zărea în ochi le aplecă iarăși, adânc, creștetele în pământ.

„Se-ntâmplă ceva la Timișoara“, zice mama, care are desenată câte-o fereastră strălucitoare pe curbura brună a fiecărui ochi. În jurul pupilelor, irișii ei au irizații împletite complicat, fibre de ocră și fibre de cafeniu, zone de ambră și zone de violet. Dacă un porumbel, lopătând prin ninsoare, întunecă o clipă fereastra bucătăriei, el pune un strop de umbră și-n ochii mamei. Și, dacă s-a așezat, cu gheruțe de coral, pe balustrada pufoasă a balconului, ineluctabila lui formă zgribulită se cojește de o pojghiță de fotoni ce călătorește fluturând prin aerul iernii și se-afundă la mama-ntre genele decolorate de vârstă. Intră-n pupile și se sucește acolo, prin lentila de carne transparentă, ce se-ngroașă deodată ca să prindă clar căpșorul cu ochi rotunzi și cioc ciudat de crud, și penajul aripilor, întors pe dos, deodată, de câte-o rafală de vânt. Mama pune boabe de porumb în zăpada afânată de pe balustradă, așa că avem mereu porumbei cenușii pe balcon.

În lumina lăptoasă ce ne intră pe geam se-ntinge și-o nuanță de un roz delicat. E de la gigantul zid al morii Dâmbovița, din spatele blocului. Pielea gălbuie a feței mamei e lucioasă de la aburii ce se ridică din oale. Dumnezeu știe ce-a reușit să pună și azi în ele. Dacă o-ntrebi, îți răspunde mereu, cu o vorbă auzită pe la cozi, că ea face mereu supă din patru pui: pui apă, pui sare, și pui nu mai pui... În fiecare dimineață

dispare undeva. Se-ntoarce vânăta, cu cearcăne la ochi. Chiar dacă vine cu o pungă de gheare și gâturi, chiar dacă i-a reușit minunea asta, tot se uită-n jur rătăcit și rău: ne-a adus crăpelniță, să-ndopăm în noi, ce știm noi ce-a-nsemnat coada asta, de la cinci dimineța până la... uite, e aproape douăsprezece. Fir-ar ai naibii de nenorociți, ce crede ei că mănâncă lumea? Aia nu, aia nu... uite-aici pentru ce am stat de mi-a înghețat sufletu-n mine, fir-ar ei ai naibii să fie! Și mama răstoarnă pe mușama o grămăjoară umedă de picioare de pui, cadaverice, cu ghearele crispate, retezate mai jos de pulpe, căci pulpele se duc la export... Pentru solzii-ăștia ca de reptilă se omoară lumea. Altădată ne răstoarnă pe masă o halcă tremurătoare de „șuncă Muntenia“. Nimeni nu știe din ce-i făcută. Tremură ca o piftie. Găsești prin ea cârpe ca niște bandaje de tifon. În gură, se desface în zgârciuri și-n ceva făinos. Nu știi dacă miroase-a benzină fiindc-a fost transportată în camion sau fiindc-a fost făcută cu cine știe ce chimicale. „Bată-i Dumnezeu să-i bată!“, nu mai încetează mama. A răzbit-o. Nu mai poate face față. Și nu-i e de ea, că-și rupe picioarele alergând pe la cozi, sau că vine cu țurțuri în sprâncene, dar nu mai are ce să ne dea să mâncăm, și doar ăsta a fost rostul ei pe lume de când se știe. Asta o-nnebunește. La o lună o dată răstoarnă pe farfurie o bucată de telemea într-o hârtie udă flească. „A băgat brânză în hală la Obor. Da' nu s-a dat decât o bucată, și tot n-a ajuns la lume nici pe-o măsea.“ Ne uităm la brânză ca la un lucru din altă lume. Ni se pare că are o aură difuză în jur. Aproape că ne curg balele de poftă. Miroase puțin a rânțed, dar ce-are-a face? Mai stai s-o iei la bani mărunți? E brânză și gata, slavă Domnului că este! Dar nu știu ce Dumnezeu au pus și-n asta. Când înfigi furculița-n ea, scârțâie. La fel scârțâie și când muști din ea. Și e elastică de zici că-i cauciuc. „Nu cumva ai luat-o de la țărani?“ , zice uneori

tata, departe, ca-ntotdeauna, de toți și de toate. Niciodată nu știi la ce se gândește. Spune și el câte ceva, doar ca să spună. „Chiar ieri auzeam că l-au prins pe unul care vindea brânză cu aracet, jumătate-jumătate.“ „S-au răit și țărani-ăștia, dragă... Nu le pasă că moare lumea, lor să le fie bine... Și când te gândești că înainte brânza cu roșii era mâncarea săracului. Ții minte, Costele, doar mai acum zece ani îi vedeai pe hamalii-ăștia de la Mobilă: puneau chiar acilea, -n spatele blocului, câte-o masă de bucătărie, taburete, și se-așezau roată, la umbră, să mănânce. Desfăceau din ziare brânză, ouă fierte, le curățau acolo, chiar pe masă, scoteau roșii de-ale mari și zemoase ca la țară, câte-o rudă de salam... mai desfăceau și câte-o conservă de fasole (cum, Doamne, iartă-mă, or putea s-o mănânce așa, rece, sleită?) și... parcă se băteau turcii la gura lor. Și noi ne uitam la ei de la balcon și ziceam: Uite mitocanii, neamurile proaste... Mănâncă așa-n văzul lumii... Ei, mai mănâncă și tu acum ca ei, să te văd!“

Nimeni nu mai vorbește decât despre mâncare. Până și macaroanele cu marmeladă de după război li se par acum bune. Și după aia, prin 1960, când au apărut autoservirile... Âla fusese paradisul lor. Și aprozarele pline cu legume și cu fructe. Mama a uitat cum i se lungeau mâinile pân-la pământ de atâta cărat cu plasele ei de rafie roză. Cum îmi spunea „Ține-te de plasă, Mircișor, ai grijă că te calcă mașinile!“ Și cum ajungeam cu chiu, cu vai acasă, și se-ntâmpla să nu meargă liftul. Mama plângea urcând etaj cu etaj, plasele-i tăiau mâinile (mi le arăta, crâmpoțite, când lăsa-n fine plasele jos în fața ușii: nici nu mai putea ține cheia ca să descuie, mă ruga s-o bag eu în broască). Și nici nu-și mai aduce aminte ce disperată era când socotea, ca-n fiecare seară, câți bani s-au dus și-n ziua aia. Scrisul ei de copil, cu bucle rotunjite exagerat, scrisul ei cu creionul, apăsător, fără gramatică... „Uite-așa s-au făcut și azi banii, uite-așa!“